

Štěstí v neštěstí: když život visí na vlásku (vítězný boj s těžkým handicapem po tragické nehodě v horách)

Ivan Rotman¹, Jaroslav Novák²

¹ Společnost horské medicíny

² Ústav sportovní medicíny a aktivního zdraví LF UK v Plzni

Klíčová slova: Jamie Andrew, omrzliny, amputace, horolezectví, rehabilitace, Les Droites

Key words: Jamie Andrew, frostbite, amputation, mountaineering, rehabilitation, Les Droites

□ Souhrn

Jamie Andrew a Jamie Fisher lezli v masivu Mont Blanc. Pět dnů a čtyři noci bojovali ve sněhové bouři pod vrcholem hory o přežití. Andrew přežil, jeho kamarád zemřel. A to jen pár hodin předtím, než se k nim dostali záchranáři. Jeho příběh je o životě, smrti i návratu do života – bez rukou a bez nohou.

□ Summary

Rotman, I., Novák, J.: A blessing in disguise: when life hangs in the balance (Victorious struggle with severe disabilities after a tragic accident in the mountains).

Jamie Andrew and Jamie Fisher were climbing in the Mont Blanc massif. For five days and four nights they fought for life in a snowstorm below the summit. Andrew survived; his friend died – just a few hours before the rescuers reached them. His story is about life, death and return to life – with no arms and no legs.

Úvod

Ročně dochází odhadem průměrně k 150 nehodám horolezců s letálním koncem (12). Kalkulace vychází z poměrně přesné statistiky těchto nehod v Severní Americe (tedy v USA a v Kanadě), kde se uvádí průměrně 30 tragických nehod, připadajících na 5 milionů aktivních horolezců. Předpokládáme-li, že na světě se horolezectví věnuje 25 milionů osob, došli autoři pouhou kalkulací k uvedenému výsledku. Jednou z příčin, která poměrně zřídka hraje roli při těchto nehodách, je náhlá nepředvídaná změna počasí, která významně sníží nebo zcela zneвозмоní návrat horolezce do bezpečí.

Co se před jednadvaceti léty událo

Zkušený skotští horolezec Jemmison "Jamie" Andrew (*3. 8. 1969), elektroinženýr a výškový specialista, a Jamie Fisher (1971–1999), pracovník pečovatelské služby Charity v Edinburghu, nastoupili 25. ledna 1999 do tisícimetrové ledové severní stěny alpského štítu Les Droites (4 000 m n. m.), jedné z nejtěžších stěn v oblasti Mont Blancu. V roce 1955 trvalo její zlezení šest dnů, moderní lezecké techniky a technologie zkrátily běžnou dobu výstupu na dva dny. Z vrcholu je sestup relativně snadný jižní stěnou. Dle předpovědi mělo být počasí stabilní, další den mělo napadnout asi pět centimetrů sněhu a pak se mělo opět vyčistit. Na výstup se horolezci vybavili kompletní bivačovací výstrojí, spacími pytlí a bivačovými vaky, vařičem a jídellem na tři dni.

Trvalé husté sněžení a prudký vítr, způsobené neobvyklou a neočekávanou kolizí severozápadního studeného větru z obrovské tlakové níže nad severním Atlantikem s jihovýchodním

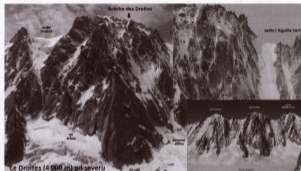
Le Droites (4 000 m) od severu

SV pilíř

Les Droites (4 000 m) a sedélko Brèche des Droites od severu

teplým větrem stejně rozsáhlé tlakové výše nad jižním Atlantikem, znemožnily horolezcům orientaci a uvěznily je v těžkém terénu. Zabránilo jakémukoli pokusu o sestup za nulové viditelnosti, ve vířivici, při současném vyčerpání. V údolí napadlo 1,5 metru nového sněhu.

Mimořádně tvrdý led postup lezců zpomalil a ztížil. První noc bivakovali přibližně v polovině stěny, pod vrcholem 500metrového 400 m širokého ledového pole ve spodní části stěny. Druhý den odpoledne začalo sněžit a za hustého sněžení a vířivice lezci dosáhli hřebenu v sedélku oddělujícím oba vrcholy Les Droites – v Brèche des Droites. Tam strávili pět nocí, stisněni na metr široké kluzké zledovatělé rampě, za neustálého sněžení a ledového větru o rychlosti až 140 km/h a teploty až $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$ (ekvivalentní teploty až $-60\text{ }^{\circ}\text{C}$). Spotřebovali veškeré jídlo, neměli žádné tekutiny, ve vířivici nebylo kde a jak postavit vařič, aby rozpustili sníh (14).

Les Droites (4 000 m) a sedélko Brèche des Droites od severu

Za stálého větru a sněžení se tři dny záchranná služba pokoušela vysadit záchranáře do sedélka. Již první den se záchranář dostal na 5 metrů k oběma lezcům, avšak vítr pokaždé vrtulník, který se v turbulencích neudržel ve visu, odmrtil od hřebenu. Až 31. ledna, sedmý den od nástupu lezců do stěny, změnili záchranáři taktiku. Pilot Corrado Trousset vysadil záchranáře Alaina Iglesiasa přímo na vrchol Les Droites, ten po krátkém traverzu posledních 30 metrů slanil do sedélka. Zjistil, že Fisher již nežije. Andrewovi dal napít horkého čaje. Dole na ledovci záchranáři prodloužili lano navijáků 55metrovým horolezeckým lanem na celkových 90 metrů, pak vrtulník Lama nalétl nad sedélko, Iglesias zachytil hák s karabinou, zavazlí Andrewa v postroji do lana a poslal jej v pohvěsu do vzduchu. Ze stanice lanovky Lognan na Grand Montets následoval transport vrtulníkem Alouette do nemocnice v Chamonix. Lama se vrátila nad Les Droites, zopakovala manévry s mrtvým horolezcem. Pak se Iglesias vrátil po vlastních stopách na vrchol Les Droites, odkud jej Truchet vyvedl při dalším letu.

V nemocnici rychle následovaly: rozstřížení oděvu, svlечение do naha a zabalení do teplých přikrývek („*citím se nasávaným teplem jako houba voda*“), Andrew byl přenesen do polohovacího křesla, sestra mu podala teplý sladký čaj, další dvě sestry uložily jeho končetiny do nádob s horkou vodou s dezinfekcí kolem křesla („*jsm rozmrzavosín jako krocán, zapomenutí do vánočního*

rána"). Představil se mu doktor Marsigny, šéf resuscitačního a traumatologického oddělení, a na jeho dotaz uvedl Jamie Andrew své celé jméno. Po lokálním znecitlivění a několika pokusech byla zavedena kanyla do podklíčkové žíly, následkem dehydratace zčásti zkolabované, a byla připojena na infúze („v každém tělesném otvoru mám teploměr“).

Přes noc ruce a nohy, před přiložením obvazů bílé a bez života, zmodraly, zčernaly a otekly, a zůstaly necitlivé. Zběrnalo i zmrzlé pravé koleno a pravé ucho. Dr. Marsigny: „máte velmi závažné omrzliny. Zatím nevíme, co všechno se vám stalo. Myslím...“ odmlčel se, „že budeme muset něco odříznout, ale ještě nevíme, co všechno to bude. Nejprve musíme počkat, až se nekrrotické části odloučí od živých tkání.“ Na dlouhou dobu byl Andrew zcela odkázán na ošetrovatelskou péči, mytí a kmení, i na pomoc při vykonávání potřeby.

Kostní scintigrafie po 4 dnech v nemocnici nepřinesla jednoznačné výsledky. Infekce omrzlin na antibiotika nezabrala, takže další den byla provedena amputace levé nohy. Po dalších třech dnech v postupující sepsi upadl Andrew do bezvědomí a 10. den hospitalizace podstoupil život zachraňující amputace ostatních končetin. „Zdá se přiznačně, že v okamžiku, kdy se 9. února na zále končilo s životem, usmrtila lavina po zále trvajícím smrtí 12 osob v blízké obci Le Tour a zaplnila nemocnici desítkami pacientů z řad místních obyvatel postižených zlomeninami, lokem a podchlazením“.

„Mnozí považovali záchrannou operaci na Les Droites za selhání. Jeden z horolezců byl mrtvý, druhý skoro mrtvý, ztratil ruce a nohy, usadil pro horolezce nepředstavitelný. Záchrana však nebyla zdaleka neúspěchem. Záchranářům z PGHM (PGHM = Peloton de Gendarmerie de Haute Montagne) v Chamonix vděčím za svůj život, a to je ta nejvzácnější věc, kterou má kdokoli z nás, mnohem důležitější než ruce a nohy, bez kterých jsem se naučil žít. A vím, že kdyby Jamie Fisher přežil a já nikoliv, chopil by se drahé šance se stejným nadšením. Takže za každý den, který prožívám, vděčím své záchráně z Les Droites.“

Omrzliny se klasifikují podle hloubky a rozsahu poškození tkáně na základě akutního fyzikálního nálezu a moderních zobrazovacích metod poté, co postižená oblast byla znovu ohřáta. Omrzliny třetího stupně jsou charakterizovány poškozením, které sahá do retikulární vrstvy kůže a zasahuje podkožní cévní pleteně. Tvoří se hemoragické puchýře spolu s nekrotizací kůže a modrošedým zbarvením kůže. Postižená končetina je pocíťována nejdříve jako „kus dřeva“, později dochází k pocitu pálení, pulzování a vystřelování bolesti. U omrzlin čtvrtého stupně jsou postiženy další podkožní tkáně, tedy svaly, šlachy a kosti. Působením mrazu se intracelulárně i mimo buňku tvoří ledové krystaly, vedoucí k destrukci proteinů a lipidů, přesunům elektrolytů a k dehydrataci, a nakonec k lýze a odumření buněčných membrán. Dochází ke tkáňové ischemii a nekróze (11, 15).

Retrospektivní pohled 92 pacientů s těžkými omrzlinami (3) ukázal, že pomocí MIBI skenování lze dva dny po nehodě přesně předpovědět úroveň amputace v 84 % případů. Ještě přesnější metodou je angiografická magnetická rezonance, která umožňuje přímou vizualizaci uzavřených cév a okolní tkáně a jasnější vymezení ischemických oblastí. Okamžitá amputace zpravidla indikovaná není. Včasný zásah však je na místě v případech vlhké gangrény a hrozící sepsy. To byl případ Jamieho Andrewa, u nějž amputace všech čtyř končetin byla nutná, aby nezemřel na septický šok.

Poté, co se zotavil z operace, byl letecky transportován z nemocnice v Chamonix do Edinburghu. V samostatném pokoji nemocnice Princess Margaret Rose Hospital v Edinburghu strávil 10 týdnů. Brzy následovala ještě operační úprava pahýlů levých končetin.

Komplexní rehabilitační a protetická péče začala návikem posazování na lůžko, pohybování se střídavým přesunováním hýždí, přesunu na vozík. Pít řešil brčkem, suchý zip za pomoci

zubů připevnil lžici nebo vidličku v pouzdra na pahýl. Pahýly se postupně naučil přesouvat, držet i zvedat předměty, ovládat televizor. Dokázal se oblékat, sprchovat s mýdlem a šampónem, mýt, osušit se ručníkem; „...nakonec hoření stončilo menším požáráním, než když mě hořily sestry“. Velkou potřebu končil s papírem připevněným pružným páskem na delším prvním pahýlu.

Nacvičoval otvírání, zavírání, zamykání a odemykání dveří a okének, zacházení s konvicí, otvírákem, mytí nádobí. Zvládl naučit a další kancelářské dovednosti, psal tužkou uchytcenou v poutku na pahýlu, překládal listy a vkládal je do obálek. Když dostal protézu na levou paži zakončenou konstrukcí háku kombinovaným s kleštěmi s strojem na rameno a ovládacím mechanismem, zjistil, že všechny úkony – včetně držení přístroje, píší ze sklenice či rozbalení bombonu – zvládne snadněji a spolehlivěji se svými pahýly. „S protézou byl pravý pahýl ruky náhle zbytečný“. Problémy řešil metodou „zkus a uvidíš“ (*try-it-and-see*), a to s minimem speciálních pomůcek. Elektrický vozík umožnil pohyb po nemocnici, posiloval atrofované stehenní svaly.

Zjistil, že když po břiše sklouzne z lůžka nebo vozíku, může lézt po zemi po kolenou a loktech. Na zemi pak bylo možné provádět více cviků, kutálet a házet míč – posilovat horní polovinu těla. Brzy se naučil chytat míč pahýly. Oblíbil si balanční desku, zprvu vsedě, později v kleče a v kombinaci s chytáním míče; udržování rovnováhy na ní posilovalo souhrn svalstva dolních končetin, břicha a bederní páteře. Cílem všeho byla příprava na stoj a chůzi s protézami.

Se skládacím vozíkem mohl z nemocnice podnikat s přítelkyní Annou výlety do města, navštívil přátele v hospodě, kde se sám napil z půllitru a ubalil si cigaretu.

Bolestivé masťování pahýlů ke snížení jejich citlivosti předcházelo výrobě a nasazování objimek s lůžky pro protézy nohou. Po třech měsících od tragédie – 27. dubna 1999, 61 dnů od poslední operace – udělal první krůčky bez chodítka.

Po hospitalizaci se vrátil do práce na plný úvazek jako manažer stejné společnosti – *Web Access Engineering*, pro kterou pracoval před úrazem. Po roce se však již začal zcela věnovat vlastním charitativním projektům.

V březnu následujícího roku Andrew navštívil Chamonix, aby se setkal s lékaři a sestrami, kteří o něj pečovali, i se záchranáři, kteří ho zachraňovali. Dr. Emmanuel *Manu* Cauchy (1960–2018), jeden z jeho ošetřujících lékařů, světový expert na horskou medicínu a omrzliny, lékař-záchranář v Chamonix, jej vzal do Lyonu k profesoru Dubemardovi, vedoucímu týmu chirurgů, který provedl první transplantaci ruky a předloktí ze zemřelého dárcce. Profesor, jenž nedávno uskutečnil první úspěšnou oboustrannou transplantaci rukou, Andrewovi naznačil, že by byl ideálním kandidátem jedné z dalších transplantací; měl o tom přemýšlet a ozvat se. Avšak Andrew se již před měsíci rozhodl, i přes svou úctu a důvěru ve vývoj technologií, přijmout výzvu života bez rukou. Nechtěl podstoupit další operace spojené nejen s riziky, ale i dalšími měsíci rehabilitace. Byl (a je i nadále) šťastný takový, jaký je, a ani po dalších dvou letech opakovanou nabídku nepřijal. Po návratu z Lyonu jej pilot Corrado Truchet vzal vrtulníkem k osadové severní stěně Les Droites, navštívili s Annou koupaliště v Chamonix, jezdili na snowboardu a Manu Cauchy je kamerou zvěčňoval pro svůj televizní film.

Jamie Fisher byl zpopelněn v Oxfordu a 16. 6. 1999 byl jeho popel rozptýlen do moře u skalnatého pobřeží ostrova Skye za přítomnosti rodičů a přátel, Jamieho Andrewa a Anny.

V červnu 2000 měl Andrew svatbu, vzal si svoji dlouholetou přítelkyni Annu Wyattovou, se kterou se seznámil již ke konci studií na edinburské univerzitě a bydleli spolu i s Jamieem Fisherem. Anna pracovala v softwarové firmě, v roce 2000 dala výpověď a věnovala se práci

zahrádní architektky. Též byla předchozího roku s oběma horolezci v Chamonix, a také v Edinburghu Andrew navštěvovala každý den v nemocnici, kdy si vzájemně poskytovali psychickou podporu. V následujících letech spolu měli tři děti.

První sportovní úspěch po tragické nehodě Jamie Andrew zaznamenal, když dokázal samostatně vyšlapat na vrchol Blackford Hill (n. v. 167 m) nedaleko rodného Edinburghu. Postupně zvyšoval laťku svých výkonů – naučil se plavat, lyžovat na protěžích, jezdit na snowboardu, stoupat do kopců a hor, běhat (v prosinci uběhl 60 m za 12,06 sekundy), sestupovat do jeskýt (již v listopadu 1999, 6 měsíců po hospitalizaci), a nakonec se vrátil k milovaným skalním stěnám, k horolezectví.

„Nešel bych tak daleko, abych tvrdil, že bez lezení nemohu žít. Dříve jsem si myslel, že lezení – omamná směs vzrušení, pocitu dobrodružství, nádhery, výzvy a nebezpečí – je jediná věc, která dává životu smysl a stojí pro ni žít. Jak se mé obzory rozšiřovaly, uvědomoval jsem si, že lezení není v životě to první a poslední. Je to jen speciální přídavek, činící můj život jedinečným a pomáhající utvářet mou osobnost. Nyní, když má individualita byla mnohem více fyzicky limitována, jsem již nechtěl, že potřebuji lezení k definování toho, kdo jsem. Nicméně jsem stále toužil se k lezení vrátit. Zčásti jsem chtěl opět lézt, abych ukázal, že nejsem poražen. Chtěl jsem přijmout výzvu, bez ohledu na její obtížnost, ukázat přátelům, světu a sobě, že jsem se nevdal. Ale také proto, že lezení mihuji a bude-li existovat i jen nepatrná možnost, že bych opět mohl lézt, budu se o to snažit ze všech sil.“

Také se věnoval plachtění, orientačnímu běhu, jezdil na kole, které si speciálně upravil a ovládal pomocí lžic z domácího přiborníku, hrál stolní tenis, kuželky, fotbal a začal řídit auto. Dokázal dokonce žonglovat se třemi míčky.

Prvním vážným testem jeho schopností byl výšlap na nejvyšší vrchol Velké Británie Ben Nevis (1 345 m) v pohorí Grampiany nedaleko města Fort William. Výstup na tuto věhlasnou skotskou horu v červnu 2000 sledovala široká veřejnost, která nakonec přispěla sumou 15 000 liber na charitativní účely. Pro Jamieho to nebylo nic jednoduchého. Sám popsal své pocity hned na počátku výstupu: *„Mám za sebou hodinu stoupání a už to cítím. Boli mě stehna, v kolennou cítím bodavou bolest a začínají se ozývat moje pahýly. Bože, jak to pro mne bylo dříve snadné. Celý den bych dokázal chodit nahoru a nepřišlo by mi to nijak namáhavé. Jen pomalu se zvedám po krátkém odpočinku a pokračuji ve stoupání. Kdykoli se dostanu na kamenitý nebo strmější úsek, ustupuji stranou, aby mne mohly předejít starší dámy nebo francouzští školáci.“* O výstupu byl natočen 30minutový dokument *„Climb Back“* (10).

V květnu 2001 se vrátil znovu do Chamonix. Spolu s Mamu Cauchym a s několika místními záchranáři se vypravil na oblíbenou horskou túru – výstup „Kosmickým pilířem“ (Arête des Cosmiques) na L'Aiguille du Midi (3 842 m) v masivu Mont Blancu. Jak nesnadná je každá manipulace s výstrojí popsal Andrew právě při tomto výstupu, konaném za ideálního slunečného dne. Jamieho v jedné chvíli nastalé horko natolik obtěžovalo, že si vyžádal úpravu svého vybavení. Popsal to následovně: *„Mamú rozpne spodní část mých vrchních kalhot a stáhne je dolů, aby odkryl karbonovou a titanovou konstrukci mých umělých nohou. Kliknutím na tlačítko se levá noha uvolní a Mamú ji stáhne a zasadí do svého vedle mne. Totéž udělá s pravou nohou. Pak mi pomůže stáhnout návleky a silikonové vložky a tím zcela odkryje moje zpcené pahýly. Úleva je obrovská, protahují se a vychutnávám pocit proudícího chladného vzduchu kolem rozpalených pahýlů. Normálně bych si sundal protazy sám – chci být co nejnezávislejší – ale moje pravá paže bez ruky je pevně připravená do patice speciálně upraveného cepínu, kterým si pomáhám při výstupu. Moje levá paže, stejně jako ostatní tři končetiny, je také zkráceným pahýlem a je kryta návleky až k lokti, takže teď jsem víceméně bezmocný a musím*

spoléhát na pomoc Julia a Manu. " Výstup dokumentuje 50minutový film „Le Défi de Jamie“ (10).

V dubnu 2002 již zvládnul Londýnský maratón. Cílem „finišoval“ za 5:56 hodin. Jako charitativní příspěvek ve prospěch Britského červeného kříže „vyběhnul“ přes 22 000 liber. Po dokončení běhu ocenil: „*Moje protetikká léčba je ve Velké Británii bezplatná. Úžasné protézky, na kterých běhám, mně nestály ani cent.*“

V roce 2002 také několikrát navštívil Alpy a zlezl několik úctyhodných vrcholů – včetně Mont Blanc du Tacul (4 248 m n. m.) a Münch (4 107 m n. m.). Pokusil se o výstup na Mont Blanc (4 810 m n.m.), ale náhlá změna počasí jej donutila 300 m pod vrcholem pokus vzdát a vrátit se.

V lednu 2004 se spolu se třemi dalšími zdravotně postiženými horolezci a podpůrnou skupinou vypravil na nejvyšší horu Afriky Kilimandžáro (5 895 m). Třemi handicapovanými členy výpravy byli David Lim ze Singapuru s částečným ochrnutím dolních končetin pro Guillain-Barréův syndrom, Pete Steane z Tasmanie rovněž s částečným ochrnutím dolních končetin po úrazu páteře a známý britský horolezec Paul Pritchard, který utrpěl vážné zranění hlavy při výstupu na 116metrovou šíhlou skalní věž Totem Pole v Arizoně s částečným pravostranným ochrnutím. Výstup cestou *Western Branch Route* z tábora ve výšce 4 800 m výprava zahájila 18. ledna v 1 hodinu ranní. Okraje krátera tým dosáhl okolo 11. hodiny. V 15 hodin dorazili na nejvyšší sluncem zalitý vrchol krátera Uhuru (5 895 m), zatímco celý zbytek Afriky byl skryt pod mraky. Následný sestup do tábora Barranca (3 900 m) trval do půlnoci, což celkem znamenalo vyčerpávajících 23 hodin nepřerušené aktivity. Při tom výprava musela překonat postiže spojené s horskou nemocí, hrozcícím otokem plic a sněžnou slepotou. Jeden z cílů cesty však byl určitě splněn. Díky *Falstern Kilimanjaro Challenge* se ve prospěch *Upendo Leprosy Center* pro nemocné malomocenstvím podařilo ve spolupráci s Rotary Clubem získat přes 5 000 liber.

V červenci 2007 byl Andrew na jachtě v týmu závodníků *North Sea Yacht Race* v Severním moři a s Novozélandankou Olivíí Gilesovou zahájil novou charitu. V případě Olivie šlo o obdobně postiženou ženu, jejíž čtyřnásobnou amputaci měla na svědomí meningokoková infekce. Nadace *500 miles* poskytuje protetikké služby zejména v chudých zemích (např. Malawi a Zambie), kde v souvislosti s válečnými událostmi stovky osob utrpěly poranění při výbuchu náložných min. Olivia se kromě toho zaměřila také na šíření vědomostí o meningitidě a na svůj výkon získala díky charitě přes půl milionu liber.

Po dlouhé přípravě si 4. 8. 2007 splnil další ze svých vysněných cílů. Pod označením *Titanium Man* se vydal na kombinaci tratí, odpovídajících objemům „*Železného muže*“ (Ironman – 4,8 km plavání, 180 km na kole a závěrečný běžecký maratón na 42,2 km) (16). Název zvolil podle hlavní kovové komponenty, která byla použita ke zhotovení protéz jeho dolních končetin. Jak svůj téměř 24hodinový výkon prožíval, popsal následovně: „*Plavání bylo pravděpodobně nejtěžší částí, protože voda byla v 6 hodin ráno studená a vítr v jezírě Loch Tay zvedal vlny. Na kole jsem měl v první polovině silný protivítr, ale tady mi pomáhal doprovoděný tým, takže trasu z Kenmore kolem Loch Tay do Killinu, Crianlarichu, pak kolem Loch Lomond do Ballachu, Buchlyvie, Stirlingu a do cíle ve Falkirku jsem nakonec uspokojivě zvládnul. Přesto to byla pravděpodobně nejnáročnější část celé akce. Jezdím na kole s několika speciálními úpravami, které jsem navrhl, abych mohl držet řídítka a ovládat páčky k přehazovačce a k brzďám. Poslední etapou byl maratón na trase podél Canal Union z Falkirku až do mého domova v Edinburghu. Měl jsem za sebou již několik dřívějších maratónů, ale běh střídaný s chůzí po předchozích dvou úsecích a v noční době byl vrcholnou prověřkou mé vůle a vytrvalosti.*“ Závod vynesl 30 000 liber.

V roce 2012 před LOH v Londýně byl členem olympijské štafety a v Edinburhu zaběhl svůj úsek s olympijskou pochodní. V rámci televizní propagační kampaně *"Meet the Superhumans"* před slavnostním zahájením paralympijských her Jamie Andrew na požádání televizního Channel 4 vylezl na olympijský stadion londýnských her a rozvinul vlajku nesoucí slogan „Díky za rozcvičku“ (*"Thanks for warming-up"*) (7, 9). Paralympijské hry v Londýně 2012 se staly neúspěšnějšími a nejsledovanějšími v historii her.

Jamie Andrew při výstupu na Matterhorn

Zlét Matterhorn (4 478 m n. m.) bylo mnohaletým snem Jamieho. Do Zermattu se vypravil v létě roku 2013. Pokus o výstup, který pro nepříznivou předpověď počasí skončil 250 m pod vrcholem, dokumentuje film *The Limbless Mountaineer* (8). Hora na švýcarsko-italské hranici zůstala po celý srpen bílá, pokrytá sněhem a ledem, ačkoliv jindy touto dobou to bývá holá skála. Jamie za této situace se rozhodl pro náhradní variantu. Se svými průvodci úspěšně zdolal nedaleký Weissmies (4 023 m n. m.). V roce 2014 získal kvalifikaci horského vůdce.

V létě roku 2016 se do Zermattu vrátil. 4. srpna a se ve svých 47 letech, spolu se dvěma horskými průvodci a osobními přáteli Stevem Jonesem a Stevem Monksem, úspěšně na vytvořený vrchol Matterhornu ve výšce 4 478 metrů vyšplhal, po 13 hodinách, o 5 hodin později, než trvá běžný výstup (5). *„Mám fantastické protetické nohy, které jsou mi šité na míru. Na „ruce“ jsem používal speciální háčky – na způsob lyžařských holí – abych se mohl opírat a udržet rovnováhu ve velmi komplikovaném terénu.“* Při zpáteční cestě se prudce zhoršilo počasí, Andrewova skupina však stihla vrátit se do bezpečí. Stejně šťastí však neměli dva britští horolezci, které nepohoda zastihla na opačné kolmé stěně Matterhornu. Oba zahynuli.

„Vrchol hory je neuvěřitelný. Jde o tak malou plošinku ve srovnání s tak velkou horou. Mám však vždy na mysli, že čím lépe jste připravení, tím více lze snížit rizika, kterým je třeba čelit. Jsem ženatý a otec tří dětí, a nyní je mojí největší prioritou bezpečně se vrátit z hory – dostat se na vrchol je bonus.“

Ve stejném létě se Andrew pokusil o přechod 12kilometrového hřebenu Cuillinských hor (Cuillin Ridge) na ostrově Skye při západním pobřeží Skotska, s celkovým převýšením ve výstupu a sestupu přes 4 000 metrů (17). Když horolezci našli pod hřebenem zraněného sóla lezce po 30metrovém pádu, účastníci se záchranné akce a přechod opět nedokončili. Při pokusu v roce 2003 je zaskočilo špatné počasí. *„Chůze na protézách je jako chůze na chůdkách. Už jsem si na to zvykl, takže si pravděpodobně při chůzi na ulici ani nevšimnete, že mám nějaký problém. Na nerovném terénu je to však něco jiného! Kotníky nahrazují pružiny z karbonových*

vláken, které neumažňují zpětný tlak, jako vlastní kotníky a prsty. Při každém kroku je třeba pečlivě vybírat místo, kam kladete nohu, a současně přesně odhadnout kam se postavíte při dalším kroku.”

Jamie Andrew na Cuillin Ridge (Foto: Chris Pasteur)

Andrew přednáší po celé Velké Británii i v zahraničí. V roce 2004 vydal knihu *Life and Limb*, ve které vyzpovídá svůj příběh. Podle Andrewa jsou jeho výzvou do budoucnosti jejich dcera Iris (2004) a dvojčata dcera Alix a syn Liam (2007). V dubnu 2014 byl hostem programu *BBC Radio 4 Midweek*. V roce 2015 byl na DVD vydán 45minutový film *The Limbless Mountaineer*, z dalších snímků lze ještě jmenovat *Balance of Risk* (2004), *Kilimanjaro* (2006) a *Death climb* (2010). V listopadu 2016 vystoupil v České televizi v programu *Hyde Park Civilizace* (6).

Závěr

Jamie Andrew napsal řadu článků o svých zážitcích a zkušenostech do časopisů *Scottman*, *The Observer*, *Scotland on Sunday*, *The Sunday Mail* a různých lezeckých časopisů, má vlastní webovou stránku (2). Pravidelně přednáší, účastní se veřejného života, vystupuje s motiváčními rozhovory v organizacích, společnostech, na konferencích, horolezeckých klubech, na školách a univerzitách. Jeho podnik – *Jamie Andrew Equipment Supplies* – prodává slahovací techniku společnostem provozujícím průmyslové práce ve výškách (18).

„*Nabe největší limity si nastavujeme sami. Nezapomínejte, že nic není nemožné*“, říká horolezec Jamie Andrew, který přišel o všechny čtyři končetiny (6).

Literatura

1. Andrew J. *Life and Limb. A True Story of Tragedy and Survival*. 306 stran. Piatkus Books, 2005; Portrait, 2004. <https://url.cz/tz/Wdg>.
2. Andrew J. Osobní webová stránka. <https://www.jamieandrew.com/>.
3. Cauchy E. *SOS im Hochgebirge. Meine spannendsten Einsätze mit der Bergrettung*. (Docteur Vertical. Mille et un secours en montagne, 2005). 317 Seiten. Piper Verlag GmbH München 2007.
4. Douglas E, Saunders V. *Rescue from the grip of icy hell. The battle to save two British climbers is an amazing story of bravery*, report. 7. 2. 1999. <https://www.theguardian.com/uk/1999/feb/07/theobserver.Uknews1>.
5. BBC News. *Quadruple amputee Jamie Andrew conquers Matterhorn*. 8. 8. 2016.
6. ČT24: *Hyde Park Civilizace: Jamie Andrew*. 19. 11. 2016. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10441294653-hyde-park-civilizace/216411058091119/>.
7. Channel 4: *“Meet the Superhumans”*. Olympic Stadium Climb Stunt Event. Case Study. Canning-Wall of Fame.
8. Crompton P. *The Limbless Mountaineer*. 45 minut. DVD (anglicky). 2015.
9. *Disabled climber reaches new heights to promote Paralympic Games*. 24 August 2012. <https://www.channel4.com/press/news/disabled-climber-reaches-new-heights-promote-paralympic-games>.
10. *Filmografie Jamie Andrew*. <https://www.mnfilm.com/en/filmography/jamie-andrew>. 25. 3. 2020.
11. Handford CH, Buxton P, Russell K, et al. *Frostbite: a practical approach to hospital management*. *Extrem Physiol Med*. 2014; 3: 7. Published online 2014 Apr 22.
12. Harner J, Harner K. *How Many People Die Rock Climbing?* 2018. [Rockulus.Support\(at\)unsinkable2.com](http://Rockulus.Support(at)unsinkable2.com)
13. Hibbert K. *How I won my fight for life. 500miles*. *Getting People Moving*. 2007. <https://www.500miles.co.uk/about-us/olivia-story/>.
14. Hogg K. *The Will to Survive: A Conversation with Jamie Andrew*. 14. 6. 2015. www.bespoken.me/forum/topics/the-jamie-andrew-interview.
15. Ikahetimo TM, Hassi J. *Vulnerable populations in the Arctic. Frostbites in circumpolar areas*. *J Global Health Action* 4, 2011; 1: Published online: 10 Oct 2011.
16. Ryan T. *Jamie Andrew – Titanium Man*. *BMC* 23. 7. 2007.
17. Stirling S. *Limbless mountaineer on the Caillin Ridge*. *BMC* 24. 06. 2016.
18. Thompson G. *Jamie Andrew, Quadruple Amputee*. <http://www.thomson-caravans.co.uk/features/jamieandrew.htm>. 25. 3. 2020.
19. University of Edinburgh. *Jamie Andrew, limbless climber*. *Edin Magazine* 27. 1. 2017.
20. Wikipedia: *Jamie Andrew*. 29. 4. 2019.

MUDr. Ivan Rotman
407 13 Ludvíkovice 71
e-mail: i.rotman@volny.cz